



NY VERDEN kampen for åndelig og moralsk opprustning

nr. 6, 1990

EN JUL OG ET TOMROM

Nabo Russland og et godt dusin sovjetrepublikker står overfor en umenneskelig utfordring. Kvinner og menn i millioner famler i ruinene av en smadret falsk idé. En «uren ånd» har forlatt dem. Her kan det være nyttig å lese evangelisten Matteus' ord:

«Når en uren ånd farer ut av et menneske (et folk), flakker den over øde vidder på leting etter et hvilested, men finner det ikke. Da sier den: 'Jeg vil vende tilbake til huset mitt som jeg forlot.' Den kommer dit og finner det ledig . . . og får med seg sju andre ånder verre enn den selv, og flytter inn . . .»

Kommunismens sammenbrudd etterlater et vakuum. Et vakuum som vil bli fylt, det er naturens lov. Spørsmålet er 'fylt med hva?' Fortid kommer hånd i hånd med nåtid, krypende opp av mørkekjelleren, kledd i etniske konflikter, undertrykte minoriteter, korrupte interessegrupper og bitre individer. De dukker opp uten å møte tilstrekkelige motforestillinger av

idéer som kan lege, løfte, forsone og forene.

Døren står åpen for gamle og nye «urene ånder» som ønsker å flytte inn. Men takket være Guds nåde og uredde mennesker i øst er det også de gode ånders mulighet.

Det ateistisk-leninistiske tankegods ble unnfanget og født av Vest-Europa og adoptert bort til Øst-Europa.

Når materialismen utviklet seg til religion i øst, og religiøse innviklet seg i materialismen i vest, – da var resultatet gitt. Alle er vi skyldige og alle ansvarlige.

Vi kan gjøre noe godt igjen. På kort sikt må butikkhyller fylles og nødhjelp skaffes i en vanskelig overgang til et friere samfunn.

På lengre sikt blir sulten i hjerte og sinn vanskeligst å tilfredsstille. Et åndelig og moralsk tomrom fylles ikke av politisk snakk, det forsvinner ikke med flere komitéer og budsjetteres ikke bort med rubler og dollar.

For millioner i øst har julens budskap ikke mistet sin troverdighet, til tross for makthavernes propaganda. Ved at vi i vest tar det budskapet alvorlig, kan vi rette oppmerksomheten mot verdier som et annerledes samfunn kan bygges på.

Et barn er født i Betlehem. Gjennom det viste Gud en kjærlighet som kan fylle tomrom, ta makten fra «urene ånder» og gjøre alle ting nye.

Vi ønsker våre lesere et meningsfylt, godt, nytt år og takker for all støtte og interesse i 1990!

ET UTROLIG ÅR

Natten til 3. oktober 1990 sto jeg på torget i Bonn og feiret gjenforeningen med tusener av glade tyskere. Nesten 30 år tidligere hadde jeg hørt John Kennedy og Konrad Adenauer tale sammen fra rådhusbalkongen på det samme torget. Og i 1949 sto jeg på publikums-galleriet da det vest-tyske parlamentet (Forbunds-dagen) ble innviet i Bonn. Jeg hadde vært vitne til et kapittel av tysk historie.

Året som gikk har bragt store forandringer. Finnes det et mønster i de utrolige begivenheter vi har gjennomlevet? Av og til kan det virke som historien har antatt selvstendig liv og satt seg ut over menneskenes kontroll og styring.

For å få oversikt kan en oppstilling av en pluss- og en minus-side være nyttig. Først pluss-siden:

- + Et imperium holdt sammen ved tvang holder på å gå i oppløsning. Det gjelder fra Øst-Berlin til Sovjets fjerne muslimske republikker.
- + En stor nasjon i Europas hjerte er blitt gjenforenet etter 45 års todeling. Muren i Berlin ble vår tids sidestykke til Jerikos mur.
- + Samarbeidet over hele det europeiske kontinent er i vekst. Også Sentral- og Øst-Europa ønsker å komme inn i det felles-europeiske hus.
- + De største nedrustningsavtaler i historien er blitt undertegnet, med fastlegging av inspeksjon som sikrer overholdelse.
- + I Sør-Afrika synes slutten på apartheid-systemet å ha kommet nærmere.

Men minussidene veier også tungt:

- Liberaliseringen i Sentral- og Øst-Europa leder til økonomisk kaos, masse-arbeidsløshet og etniske konflikter som kan utløse anarki eller borgerkrig.
- På den annen side av Atlanterhavet svekkes USA av en gigantisk utenlandsgjeld, en selvdyrkende ungdomskultur og ulmende rasemotsetninger.
- I Midt-Østen truer konflikten om Iraks okkupasjon av Kuwait med å utløse en storkrig. Den kan komme ut av kontroll, og fiendskap mellom den muslimske og vestlige verden bli ett av mange farlige biprodukter.
- Raset av begivenheter i Europa har en tilbøyelighet til å skyve u-landenes nød ut i periferien. Vi samler ikke mat til Etiopia, men til Murmansk.

Gjennom de siste ti-årene har trusselen om selvutslettelse ved atomkrig hvilt over menneskeheten. Med avspenning mellom de største atom-maktene er faren blitt mindre overhengende.

Forts. side 3

BESØK I EN ANNEN VIRKELIGHET

Leif Hovelsen har i mange år vært en talsmann for menneskerettigheter i Øst-Europa og Sovjet-Unionen. Utallige dissidenter er blitt hans gode venner. Med den nye åpenheten i øst har han besøkt Jugoslavia, Ungarn, Tsjekkoslovakia, Bulgaria og Sovjet-Unionen. I slutten av november var han i Moskva sammen med en engelsk kollega. De traff både folk i opposisjon og representanter for maktapparatet. Vi har stilt ham noen spørsmål etter hjemkomst:

– **Hvilke inntrykk har du av den aktuelle situasjonen i Sovjet-Unionen?**

– Den synes helt uberegnelig! De fleste vi snakket med hadde angst for fremtiden. Noen fryktet borgerkrig. Andre trodde at myndighetene vil erklære unntakstilstand for å holde systemet sammen.

Butikkhyllene er nesten tomme. En husmor fortalte at hun står tre og en halv time i kø hver dag for å skaffe familien mat.

Gorbatsjovs støtte i befolkningen er ifølge den siste meningsmålingen redusert til 21 %. De intellektuelle som sammen med Sakharov trodde at Gorbatsjov kunne utvikle seg som en Jaruzelski og lede en overgang til et åpnere og mer demokratisk samfunn, er skuffet og har snudd ham ryggen.

Likevel satte en person i en ansvarlig stilling opp fire positive punkter: Mennesker er ikke lenger så redde for å diskutere og revurdere sine ideer. Privat næringsvirksomhet er i rask vekst. Båndene knyttes direkte mellom republikkene, som f.eks. Russland og Ukraina. Det er en voksende religiøs og moralsk søken.

Da vi spurte en av de fremste forkjemperne for menneskerettigheter om hva den vestlige verden kan gjøre, svarte han: «Mat kan vi på en eller annen måte greie å få tak i. Et større behov er bibler.»

– **Hvilken åndskraft har kirkene?**

– Jeg vet for lite til å gi et fullgodt svar. Bildet er sammensatt. En fremtredende legmann i den ortodokse kirken sa: «Kirken oppretter nå gravsteder og bygger nye kirker, men gjenoppliver ikke ånden.» Kjente dissidentprester som Gleb Jakunin og Georgi Edelstein har tro på at en åndelig fornyelse kan komme fra unge teologer som har en ekte omsorg for mennesker og sin lojalitet til Gud og til Sannheten. Det er opprettet et åpent universitet i Moskva med et fakultet for teologi og religiøse studier. Der skal studentene lære å skjelne mellom den sanne, universelle kristne lære og røttene i den nasjonale kulturen. Det er en fare for sammenblanding av russisk nasjonalisme og ortodoks kristendom.

– **Hvordan blir Moralsk Opprustnings idéer tatt imot?**

– Med stor åpenhet og interesse. De fleste erkjenner forfallet og behovet for en moralsk gjenoppbygging av samfunnet. Det kommunistiske systemet har ødelagt menneskets sjel og individets evne til å leve i skapende frihet og medansvar. Denne erkjennelsen finnes også i den asiatiske delen av Sovjet. En muslimsk leder, Imam Hatib Hah Metgular, sa: «Til og med kommunistene kommer til moskéene i disse dager. De trodde at de kunne skape et samfunn uten Gud, men de oppdaget at en verden uten religion fører til en verden uten moral.»

– **Hvordan vil du beskrive forskjellen på Sovjet-Unionen og de øst-europeiske landene?**

– I de sistnevnte fantes en viss politisk og kulturell tradisjon for et demokratisk styresett. Den arven fortsatte å leve under kommunist-systemet. Det ulmet i en opposisjon hele tiden. Etter min mening var det kraften i denne opposisjonen som knekket den totalitære makten. Men i Sovjet-Unionen var det totalitære grepet så sterkt. Det var ikke lenger noe arnested for en fri ånd, selv om enkeltmennesker med moralsk integritet og indre frihet trosset overmakten.

– **Hvordan har erfaringene fra fangenskapet på Grini hatt betydning for deg i kontakten med folk fra Øst-Europa og Sovjet-Unionen?**

– De har utløst i meg en solidaritet med alle dem som blir undertrykket og forfulgt for sin politiske overbevisning eller tros skyld. Jeg var innestengt på enecelle i månedsvis, ble mishandlet av Gestapo og ventet i ett og et halvt år på å bli henrettet.

Et klart behov i disse landene som nå er på en lang og vanskelig vei mot levende demokrati, er å overvinne hatet og bitterheten mellom de tidligere herskere og de undertrykte. På den ene siden må de som har utøvet vold og forbrutt seg mot menneskerettighetene, stå til ansvar for sine handlinger. På den annen side har så mange vært en del av dette undertrykkelsesapparatet at det blir nesten umulig å dømme rettferdig. Bare en tilgivelsens ånd kan gi håp for fremtiden.

BOA

OM LIDELSE

Utdrag av et brev fra den russiske filosof Simon Frank til sin datter, etter at hun hadde mistet sin mann under siste verdenskrig:

En sjel kan ikke livnære seg på håpløshet. Lidelse må utdype, utvide og lyse opp sjelen og slik gi liv . . . Hvilken som helst sterk, dyp og levende følelse, særlig sorg, må være skapende, lede et steds hen, utvide nye horisonter . . .

Mennesker som har gått gjennom dyp lidelse er utvalgte. De har en dybde som andre ikke kan nå. Et stille lys skinner der inne, lyser opp og gir livet mening . . . Den arabiske mystikeren Al-Halladj sier: «Den som virkelig har opplevd lidelse, har fått besøk av Gud. Gud har tatt bolig i ham.» . . .

Sorg blir til følsomhet. Strømmene av tårer renser sjelen og gir den enslags gjennomsigtig, skinnende festdrakt.

Vi kan ikke lenger være materialister som tror at alt tar slutt med denne verden . . . Hvis døden ikke kan ødelegge kjærligheten, kan den heller ikke bryte kjærlighetens glede. Sorg kan bare bli avskjedens sorg.

Selvsagt vil «realistiske mennesker» fortelle deg at «dette er store og vakre ord som ikke kan stå imot livets harde og bitre virkelighet». Men likevel – kjærligheten er sterkere enn døden, sterkere enn noen andre jordiske krefter. Kjærligheten vil erobre den og ikke omvendt.

Kristi lidelse endte med oppstandelsen. Alle lidelser som menneskets sjel går gjennom, må ende i oppstandelse og et nytt, dypere og forvandlet liv.

KORT NYTT

UNGARN På innbydelse fra dr. G. Samsondi-Kiss, ungarsk statssekretær med hovedansvaret for å gjøre noe med de økologiske skader forårsaket av oppdemming av elven Donau, avla en MRA-gruppe i oktober–november et besøk i Budapest. «Moralsk opprustning er akkurat hva vi trenger,» sa statssekretæren. «Vi lider under en mangel på grunnleggende verdier.»

STOCKHOLM Ca. 15 fra svensk industri og et par gjester fra engelsk næringsliv møttes i Stockholm weekenden 27.–28. oktober. Industrikonsulent John Carlisle fra Sheffield ledet et seminar om kvalitet. «Hans fremstilling viste hva målet er: Hvis man gjør arbeidet ordentlig, behøver man ikke den kontrollen som ødelegger tilliten,» sa en av de svenske deltakerne.

KOPPANG Bortimot 50 fra 8 europeiske land vil delta på en ungdomsleir i Koppang i Østerdalen 28/12–1/1 -91. To temaer står særlig på dagsordenen: Hvordan leve med Gud i hverdagen? Hvordan nå ut til nye mennesker med det vi tror på?

NYON Ved den internasjonale dokumentarfilm-festivalen i Nyon (Sveits) ble filmen «Gandhi – et møte med sannheten» vist. Sammen med 49 andre filmer fra 18 land ble den utvalgt til visning blant 600 anmeldte filmer. Filmen handler om Rajmohan Gandhi, Mahatmaens sønnesønn, indisk politiker som også er en av de ansvarlige for MRA's arbeid i India.

PORT MORESBY En separatist-bevegelse på øya Bougainville har kjempet for selvstendighet fra Papua-New Guinea. Under vanskelige forhandlinger mellom regjeringen og separatistene ble to MRA-filmer vist, og tre MRA-representanter innbudt til å delta som rådgivere. Etter at forhandlingene førte til en overenskomst, uttalte Papua-New Guineas utenriksminister Somare: «Jeg takker alle grupper som har spilt en rolle under disse forhandlingene. En av dem er Moralsk Opprustning.»

SØR-AFRIKA

I artikkelen «Et utrolig år» på side 1 nevnes Sør-Afrika og muligheten for å avskaffe apartheid. Følgende utdrag fra en artikkel av biskop Gunnar Lislud i Vårt Land, 27.11.90, gir håp:

I dagene 5.–9. november 1990 ble en konferanse avholdt i Rustenburg i Transvaal med 230 deltakere fra i alt 80 kirkesamfunn og 40 kristelige organisasjoner . . .

Et avgjørende vendepunkt i konferansen ble professor dr. W. D. Jonkers bekjennelse. Professor Jonker kommer fra NGK (den største av boerkirkene) og er professor i systematisk teologi ved Stellenbosch universitet, selve høyborgen for boernes nasjonale, teologiske og politiske elite. Slik bekjente han: «Jeg bekjenner for dere og for Herren min synd og skyld, mitt personlige ansvar for de politiske, sosiale, økonomiske og strukturelle onde handlinger som er gjort mot så mange av dere, og de virkninger som dere og hele landet må lide for. Stedfortredende våger jeg å bekjenne dette også på vegne av NGK, som jeg tilhører og på vegne av boerfolket. . . »

Det ble kanskje konferansens mest bevegede øyeblikk da erkebiskop Desmond Tutu umiddelbart etter professor Jonkers bekjennelse besteg talerstolen, la sine armer rundt den hvite boerlederen og sa – «Bror, jeg aksepterer din bekjennelse og jeg tilgir deg – i Faderens, Sønnens og Den Hellige Ånds navn.»

VI SPØR – DU SVARER

Anne-Birgitte Berentzen, høyskolelektor i pedagogikk, har arbeidet med utdanning av førskolelærere i Trondheim, Kristiansand og Tromsø, nå pensjonist bosatt i Bærum:

– **Hva gir deg styrke og glede i dagliglivet?**

– I sum er det min kontakt med Gud og medmennesker. Min stille stund hver morgen styrer begge disse områdene. Ved å lese i Bibelen, tenke, be og lytte opplever jeg på den ene siden Guds verdensplan. Den kommer til uttrykk i jødefolkets historie, i beretningene om Jesus og den første kristenheten. På den andre siden finner jeg en plan for min egen lille hverdag og mitt forhold til menneskene der. Når jeg så kan se den som et ledd i Guds plan for den moderne verden, faller tingene på plass. Jeg tenker for eksempel på Moralsk Opprustnings arbeid i Polen i året som gikk.

Skal utadrettet virksomhet ha verdi, må den balanseres med ro og stillhet. I perioder har jeg fått anledning til en åndelig fordypelse, som har ført meg til grensen av det kristne mysterium. Jeg har f.eks. fått en ny og livgivende opplevelse av Romerbrevets 6. kapittel.

– **Har du opplevd at ditt engasjement/holdning har betydd noe i nærmiljø eller i en videre sammenheng?**

– En viktig avgjørelse kan jeg kanskje trekke frem. 61 år gammel ble jeg anmodet av departementet om å søke en stilling i Nord-Norge. Det ble klart for meg at jeg skulle si ja, selv om det var tøft i min alder. I de sju årene jeg var der hadde jeg hele tiden vissheten om at jeg var der Gud ville ha meg. Det gav trygghet.

Jeg fikk i oppdrag å lede et pionérprosjekt med desentralisert utdanning av førskolelærere. Studentene skulle komme inn til Tromsø Lærerhøyskole til tre ukers kurs noen ganger i året. Ellers kunne de bo på hjemstedet under utdannelsen. Vi drev korrespondanseundervisning, holdt lokale kurser og besøkte dem enkeltvis i praksisperiodene. På den måten fikk vi utdannet modne mennesker med god erfaring fra barnehagearbeid. På grunn av omsorgsplikter i hjemmet, kunne de ikke flytte til et skolested for tre år. Jeg fikk bidra til at det nå sitter minst 50 førskolelærere rundt i distriktene i Nord-Norge. De hører til i nærmiljøet, snakker barnas dialekt og er bærere av stedets seder og skikker. De flytter ikke tilbake til et Sør-Norge som trekker, slik mange «søringa» har for vane. Desentralisert utdanning av førskolelærere og lærere ser ut til å ha kommet for å bli.

Forts.fra side 1 (Et utrolig år)

Isteden har en annenn global trussel mot vår eksistens dukket opp: Miljø-ødeleggelsene. 1990 har styrket vår bevissthet om hva som står på spill med forurensningene, men viljen til å handle i tilstrekkelig målestokk hinker bedrøvelig etter.

Gud kan gripe inn i historien gjennom mennesker som vil gjøre hans vilje. Jesus forkynte at Gud en gang vil bryte det ondes makt for godt. Når og hvordan er skjult for oss.

Men ett er klart som dagen: Hatet, grådigheten og likegyldigheten er menneskets fiender. De har sin rot i hver og en av oss. Men det har også evnen til å forvandles, til å tilgi, forsake, ta ansvar.

Derfor er det ingen grunn til svartsyn. Men det er all grunn til å være realistiske om oss selv og vårt folk. Vi er med på å styre utviklingen.

J.J.W.

EN DIPLOMAT BRYTER GJENNOM

Diplomaten Tianethone Chantharasy fra Laos er politisk flyktning for annen gang i sitt liv. Første gang var under det franske kolonistyre i slutten av 40-årene. Her er noen glimt fra hans og hans kones dramatiske liv, hentet fra en artikkel i det engelske *For a Change*:



Noen vil si at Tianethone og Viengxay Chantharasy var heldige da de rømte 15 minutter før soldater kom for å arrestere dem i 1975. Selv tror de at det var mer enn bare hell.

På den tiden var Chantharasy viseutenriksminister i Laos. Etter mange år med borgerkrig hadde landet blitt styrt i et år av en koalisjon av kommunistiske og ikke-kommunistiske partier. Så en dag kom en venn styrtende inn i Chantharasys hjem og fortalte at de ville bli arrestert og at de måtte flykte øyeblikkelig. Kommunistene ville overta hele makten. Chantharasy tok seg tid til å varsle andre som også var i fare, og flyktet så med båt til Thailand. Femten minutter etter at de hadde forlatt hjemmet, dukket soldatene opp.

Familien bor nå i Australia. Han er generalsekretær for Frigjøringsfronten, som tar sikte på å stå klar med en troverdig regjering den dagen situasjonen i Laos forandrer seg.

I 1953 giftet Tianethone og Viengxay seg med hverandre. De fikk 7 barn. Han steg raskt i gradene i statsadministrasjonen og ble dratt med i det hektiske sosiale liv som fulgte med. Han understrekte betydningen av den buddhistiske moral, men tok den ikke særlig alvorlig i sitt daglige liv. I 1958 ble han flyttet til utenriksdepartementet. Senere fikk han diplomatiske stillinger i USA, Australia og India.

Hans kone Viengxay ble mer og mer ulykkelig. Hun hadde giftet seg av kjærlighet. Ekteskapet var ikke arrangert av foreldrene, som var vanlig i Laos. Hun følte at hun måtte late som hun var lykkelig overfor foreldrene. Etter at barna ble født, følte hun seg mer og mer som en enke. Hun spiste alene og tok seg av barna alene. Når hun prøvde å fortelle det til mannen, bare avfeide han det med: «Ønsker du å være mor nummer to for meg?» Ofte gråt hun seg i søvn. «En natt åpnet jeg alle dører og vinduer og håpet en tyv ville komme og drepe meg og barna.»

«Jeg visste at Tianethone hadde omsorg for mennesker,» sa hun. «Men han visste ikke hvordan han skulle vise kjærlighet. I Asia skjemmer mødrene ofte bort sønnene sine. Når de gifter seg,

fortsetter de å oppføre seg som playboys. Det sårer. Jeg pleide å be: «Kjære Allmektige, hjelp ham!»

Så dro Chantharasy til en konferanse i USA, der han regnet med å diskutere Laos' problemer. I stedet oppdaget han at konferansen, arrangert av Moralsk Opprustning, var opptatt av felles menneskelige problemer. Talere fortalte hvordan de sammenlignet livet sitt med absolutte moralnormer – ærlighet, renhet, uselvskhet og kjærlighet – som for ham tilsvarte nøyaktig Buddhas fem forskrifter. Det ble lagt vekt på å lytte i stillhet til den Allmektiges ledelse, noe som han ville kalle meditasjon.

Idéene lød kjente, men han hadde aldri før sett mennesker få slik innsikt i sine liv. Så en kveld gikk han til et stille vann i nærheten og åpnet sitt hjerte. «Jeg så min kones ansikt i mørket. Jeg tenkte på noe jeg hadde gjort bak ryggen hennes, som hadde gjort henne meget vondt. Jeg skyndte meg til rommet mitt og skrev et brev hvor jeg ba om tilgivelse. Det er ikke lett for en asiat å be om tilgivelse. Det kostet meg stoltheten å poste det brevet.

Det var en liten pris å betale for forandringen av deres ekteskap. Hun gråt av glede. «Jeg følte meg som den lykkeligste kvinne i verden.» Hun ba mannen om tilgivelse for sin bitterhet og merket at den begynte å smelte. Barna oppdaget at foreldrene sluttet å rope til dem. Familien begynte å ta tid sammen og lytte til stemmen i sine hjerter».

I de 33 år som siden er gått, har Chantharasy igjen og igjen bygget på denne erfaringen. Det har hjulpet dem gjennom sjokket over å miste sitt land og til å starte et nytt liv i Australia.

Nå er tiden moden, fremholder han, for at motstandsbevegelsen bør åpne en dialog med det nåværende regimet. Det første skritt burde bli et generelt amnesti. De 400 000, ca. 10 prosent av befolkningen, som er flyktet utenlands, bør få komme tilbake og hjelpe til med gjenoppbyggingen. «Vi må oppfordre folk i Laos til ikke å ty til hevn, trass i alle grusomheter de har gjennomgått. Vi må bryte hatets vonde sirkel, ellers blir det flyktninger, flyktninger, flyktninger.»

NY VERDEN vil fremme en kristen revolusjon, som forandrer både menneskers holdninger og samfunnsforholdene, bygget på absolutte moralnormer og Guds ledelse.

Utgiver: Moralsk Opprustning, Postboks 3018 — Elisenberg, 0207 Oslo 2.
Tlf. 44 64 78. Postgiro 5 12 57 94. Bankgiro 6030.05.08831.

Ansvarlig: Jens J. Wilhelmsen.